

Harde gulden

F. J. CLAVAUX

Voorstanders van een harde gulden, die met name in de beleids sfeer zijn te vinden, munten in het algemeen niet uit in hun verantwoording van de economische doelmatigheid van het gevoerde wisselkoersbeleid. De volgende aanmerkingen kunnen worden gemaakt:

1. een diepgaande economisch-statistische c.q. econometrische analyse is nooit gegeven;
2. kritische analyses van de effecten van het gevoerde wisselkoersbeleid, waarvan in *ESB* alleen al verschillende zijn verschenen, worden genegeerd;
3. volstaan wordt met kwalitatieve redeneringen, waarvan de logica dikwijls twijfelachtig is en waarbij goedkope popularisaties niet worden geschuwd;

De beschouwing van drs. P. M. Feenstra in *ESB* van 3 augustus (blz 691/692) maakt hierop geen uitzondering. Hij begint weliswaar met een goed gefundeerde berekening van de reële effectieve wisselkoers; deze zou in de periode 1970-1978, naar gelang van de gebezigde deflator, geleidelijk zijn opgelopen met 10 of 25 %. Deze verslechtering van de concurrentiepositie wordt echter weggeveerd met de constatering dat van 1978 tot 1981 een verbetering is opgetreden die (althans volgens de eerste benadering) een herstel betekent van de reële effectieve wisselkoers op het niveau van 1970. Aan dit feit wordt dan de conclusie verbonden dat „de opwaardering van de gulden dan ook niet kan worden genoemd als zijnde één van de oorzaken van de problematiek van het Nederlandse bedrijfsleven”. Dat dit bedrijfsleven elf jaar geconfronteerd is geweest met een „koersontwikkeling, die niet in overeenstemming was met de relatieve kostenontwikkeling”, zoals Feenstra dit zelf correct formuleert, zou dus niets te maken hebben met die problematiek. Het herstel van een scheve verhouding, die geruime tijd heeft bestaan, heft de nadelen die deze heeft medegebracht toch niet op? Het aanzienlijke afzetverlies op onze belangrijkste buitenlandse markt, West-Duitsland, dat vooral is opgetreden t.o.v. de landen waarvan de valuta het meest t.o.v. de gulden is gedeprimeerd, is toch nog niet ingelopen, laat staan goedge maakt? 1). Het sterk opgelopen tekort op onze reisverkeersbalans is toch nog onverminderd groot?

Wat valt verder te denken van de volgende beweringen:

- a. „De harde gulden kan deels resultaat zijn van de goede concurrentiepositie”. Naar mijn mening is er echter geen sprake van een goede concurrentiepositie; de harde gulden is een gevolg van een te laag invoerniveau in samenhang met het gevoerde bezuinigingsbeleid en verder van de aardgasbijdrage aan de betalingsbalans.
- b. „Door de harde gulden is de inflatie teruggebracht tot één van de laagste in

West-Europa”. Deze uitspraak is juist, maar het gaat om de concurrentiepositie en die is desalniettemin verslechterd. Bovendien heeft de concurrentiepositie ook te maken met de bezettingsgraad van het productieapparaat en mogelijkheid tot vernieuwing (investeringen); de harde gulden en het restrictieve beleid hebben ons land wat dat betreft ver in de achterhoede van de industrielanden gebracht.

- c. „Devaluatie is op lange termijn schadelijk voor het concurrentievermogen”. Dit punt valt buiten de discussie die immers over appreciatie gaat.
- d. „Devaluatie is te vergelijken met doping in de sport”. Deze uitspraak is een voorbeeld van goedkope popularisatie. In deze trant kan men bij voorbeeld ook steun van de overheid aan bepaalde bedrijven of bedrijfstakken en zelfs algemene lastenverlichting aan het bedrijfsleven als doping betitelen.

Ten slotte nog enkele technische opmerkingen. De keuze van het basisjaar 1970 is niet zo arbitrair als de schrijver suggereert. Het is het laatste jaar onder het regiem van vaste wisselkoersen. Daar de Nederlandse betalingsbalans toen als gevolg van de kostenstijgingen in de voorafgaande jaren, duidelijk negatief was, mag worden aangenomen dat de gulden toen zeker niet was ondergewaardeerd. De bezwaren die aan de consumptieprijzen als deflator voor de bepaling van de reële wisselkoers kleven, zijn in principe niet groter dan die welke zijn verbonden aan de door schrijver geprefereerde kostenindex. De consumptieprijsindex heeft echter het voordeel van een grotere internationale vergelijkbaarheid; reden waarom deze veelal voor dit soort analyses wordt verkozen. Op deze basis zou in 1982 nog steeds van een duidelijke reële effectieve appreciatie van de gulden t.o.v. 1970 sprake zijn.

F. J. Clavaux

1) Zie ook F. J. Clavaux, Hoe kan de ontwikkeling van de Nederlandse concurrentiepositie worden bepaald? „*Maandschrift Economie*” april 1981.

Naschrift

De door de heer Clavaux geuite kritiek, hoewel constructief, geeft mij geenszins aanleiding mijn analyse en daarmee de conclusie bij te stellen. Aansluitend op de door hem aangegeven punten van kritiek mijn commentaar.

In relatieve kosten gemeten is in 1982 wel degelijk sprake van een ten opzichte van 1970 per saldo ongewijzigde verhouding van de concurrentiekracht. De kritiek van Clavaux berust mijns inziens veel meer op een verschil in door hem en mij gehanteerde definitie van concurrentiekracht dan dat deze inhoudelijk van aard is. In mijn analyse wordt gesproken over concurrentiekrachtsverhouding waarbij als maatstaf de reële-koersontwikkeling op kostenbasis wordt gehanteerd, terwijl Clavaux klaarblijkelijk een ruimer begrip hanteert, namelijk de concurrentiepositie in termen van marktaandeelen. Hij doet hier op de feitelijke exportprestatie; een in zijn kritiek steeds weer terugkerend misverstand.

In mijn artikel is inderdaad opgemerkt dat in de periode 1970-1977 de koersontwikkeling niet in overeenstemming was met de relatieve-kostenontwikkeling. Het is evident dat de internationale concurrentiekrachtsverhouding — volgens de door mij gehanteerde maatstaf — in deze periode is verslechterd 1). De bewering dat naar de relatie appreciatie/concurrentiepositie geen statistisch-econometrisch onderzoek is gedaan bestrijd ik. Aan de hand van een onderzoek van 14 landen in de periode 1971-1976 concludeert bij voorbeeld dr. A. H. E. M. Welink: „Aan internationale gegevens kan geen bewijs worden ontleend voor de stelling dat tussen appreciatie en verslechtering van de concurrentiepositie een oorzakelijk verband bestaat” 2).

Bij het reisverkeer zijn naast kosten andere factoren van doorslaggevend betekenis (tenzij een zachte gulden in Nederland meer zon-uren zou opleveren).

In het navolgende zal ik kort op de vier genoemde kritiek-punten van Clavaux ingaan.

Mijn opmerking dat een harde gulden deels resultaat kan zijn van een goede concurrentiepositie, had geenszins de intentie te beweren dat onze concurrentiepositie „goed” zou zijn, maar wil uitsluitend weergeven dat de causaliteit ook in deze richting kan liggen.

De bewering dat mede door de harde gulden ons land in de achterhoede van de industrielanden zou zijn gebracht, gaat voorbij aan de door mij genoemde voordelen van een sterke valuta (o.a. lagere inflatie, lagere loonkosten, lagere rente). De invloed van het restrictieve beleid (budgetair?) valt buiten het kader van mijn artikel.

Mijn artikel is mede geschreven naar aanleiding van de EMS-herschikking van maart jl. en de naar mijn inzicht onterechte beslissing de gulden met 2% ten opzichte van de Duitse mark te devalueren. Aan de negatieve gevolgen van deze beslissing is in mijn artikel ruim aandacht besteed.

Met mijn metafoor van de wielrenner wordt bedoeld dat de ogenschijnlijk positieve korte-termijneffecten naar mijn inzicht worden overschaduwed door de negatieve lange-termijneffecten. De steunverlening aan bedrijven (werkgelegenheidspolitiek in de jaren zeventig) is veelal ook „dope” gebleken.

Voor wat de technische opmerkingen betreft: waar het gaat om de concurrentiekrachtsverhouding moet eigenlijk — zoals in mijn artikel uitvoerig is belicht — uitgegaan worden van integrale kosten. Het argument dat consumptieprijzen internationaal gemakkelijker vergelijkbaar zouden zijn is onjuist. Daarvoor zijn de verschillen in de onderliggende pakketten te groot. Daarnaast beïnvloeden bij voorbeeld indirecte belastingen wel de consumptieprijzen maar niet de exportprijzen.

P. M. Feenstra

1) Het door Clavaux geconstateerde verlies van marktaandeelen wordt overigens niet door een macro-analyse bevestigd. In de periode 1970-1977 overtrof de toename van de goederenuitvoer die van de dubbel herwogen concurrerende uitvoer met gemiddeld ca. 1,5% per jaar. Het is duidelijk dat ook andere dan koersfactoren een rol spelen. Tussen de verschillende bedrijfstakken kunnen echter aanzienlijke verschillen optreden.

2) *Nederlandse Staatscourant*, 1 februari 1978.